

Indledning til et manifest.

Forestillingerne om det autonome universitet og den frie forskning, som – højt hævet over det profane samfunds interesser – kun styres af en idealistisk sandhedssøgen er idag dogmer, som tilslører faktiske tilstande i det herskende samfundssystem – det kapitalistiske samfund.

Disse forestillinger er idag stort set de samme, som også var indbygget i det ideologiske fundament hvorpå de skandinaviske universiteter rejste sig efter enevældens afskaffelse og samtidig med den liberalistiske forkyndelses hedebrand.

Nationerne vækkedes, for senere atter at forsvinde i en ekspanderende international kapitalisme, som nedbrød gamle feudale absolutter og forestillinger om arbejde, mennesker, ejendom, familie og moral.

En ny samfundsklasse overtog magten og søgte nu at skabe en verden i sit eget udtrykte billede, i kapitalens progressive billede. Og menneskeidealet i den nye tids litteratur afspejlede denne samfundsmæssige virkelighed ved beskrivelser af mennesket (manden), som kun stolede på sig selv, kunne klare sig selv, var opfindsom, var unik.

Kort sagt den ny klasse – borgerklassen – tilføjede samfundets ideologiske overbygning et nyt menneske – Robinson Crusoe mennesket.

Og Robinsons sorte fredag blev borgerskabets drømmebillede om "ønske proletaren", et drømmebillede om de ikke-europæiske rigers underkastelses forløb af først guld og sjælejægerne og senere af den internationale markedsøkonomi. Imperialismen gik fra en naiv blod-barn-dom ind i en historisk tidsalder hvor et progressivt kapitalistisk system blev historiens dynamiske element. Det frie og autonome menneske (borger) – det frie og autonome universitet. Ideologien var konsistent En kynisk og progressiv epoke tog sin begyndelse.

Denne forandringernes tidsalder afspejlede sig på alle samfundslivets områder og ændrede således også de traditionelle uddannelsesinstitutioners indhold og opbygning, en opbygning, som i de skandinaviske lande først og fremmest inspireredes af de tyske universitetsreformer i begyndelsen af det nittende århundrede.

Grundprincippet i disse reformer var "lehr- und lernfreiheit", der indebærer en dobbeltsidig frihed: den gælder både lærere og studenter, og er således i sit inderste væsen uforenelig med autoritære undervisningsformer, ensidige studieplaner, hierakisk bestemt forskning og uigennemtrængelige bureaukratiske kontrolapparater.

Men lad os igen vende tilbage til det omkringliggende samfund, det gryende liberalistiske samfund, for kun ved at betragte den tids ændringer i den samfundsmæssige virkelighed bliver universitetsreformerne og dogmerne om det autonome universitet og den frie forskning forståelig.

Som de skandinaviske reformer var inspireret af de tyske universitetsreformer, således var disse igen inspirerede af de franske revolutioners ideologi og praksis – eller rettere det franske borgerskabs revolutioner, hvis første politiske udtryk i slutningen af det attende århundrede var begyndelsen til blodsejge magtkampe i hele Europa og i de europæiske kolonier.

I den politiske overbygning var disse revolutioner slutstenen i en kvalitativ forandringsproces, som nedbrød gamle ideologier og omformede den samfundsmæssige produktionsmåde, idet produktionsrelationerne og dermed ejendomsforholdene tilpassedes nye produktivkræfter. Denne nye produktionsmåde frembragte en højere grad af klasseskille end den mangfoldighed af klasser som herskede i feudalsamfundet. Ser man bort fra feudale klasserester som f.eks. laugsmestre, småhandlende, bønder m.v., skabte den liberalistiske produktionsmåde to skarpt adskilte klasser: ejendomsbessiderne og de besiddelsesløse. I denne virkelighed skabtes lønarbejderen, som skulle søge at overleve ved at sælge sin arbejdskraft på det liberalistiske marked.

De politiske revolutioner var derfor "blot" tilpasninger – om end blodige – af politiske magtrelationer til en ændret samfundsmæssig virkelighed, som ved sin tilblivelse allerede i sig indeholdt kimen til sin egen opløsning.

Denne ændrede samfundsmæssige virkelighed udgjorde de objektive og subjektive betingelser for borgerskabets politiske revolutioner, betingelser som var skabt allerede i feudalsamfundet, længe før det politiske blod begyndte at flyde – en flod, som ikke standsede efter revolutionerne, men blev en legitim del af det borgerlige

kapitalistiske samfund og dette samfunds imperialistiske nødvendighed.

Den grønne, liberalistiske kapitalists høst var international.

Og således har det internationale borgerskab skrevet 200 års historie i de undertrykte blod, som er flydt under fantastiske myrderier – nødvendiggjort af det kapitalistiske samfunds præmisser og beordret af et profitligerligt borgerskab og dets civile og militære officerer, såvel når det gjaldt konkurrencekrige mod andre kapitalistiske samfund, hellig krigs- togskrig mod socialismen eller imperialistisk udbygning.

Og universitetets samfundsmæssige placering og dermed videnskabelige teori og praksis forandredes sammen med den samfundsmæssige ændringsproces.

I feudalsamfundet, hvor universiteterne i det væsentlige indskrænkede sig til at være en ophøjet tumleplads for religiøse skønånder og ideologer, hvis betroede opgave det var at opdrage den herskende klasses sønner og se til at Fyrstens vilje blev forkyndt for almuen på rette vis, var det ikke vanskeligt at opretholde princippet om universitetets autonomi.

Idéerne om den "frie" forskning og "universitas" var og er i virkeligheden ganske ufarlige og ligegyldige så længe videnskaben blot beskæftiger sig med metafysiske spekulationer og afsondrer sig fra den samfundsmæssige virkelighed og praksis ved at tolke denne virkelighed i en himmelsk fantasiverden.

Det var denne tankernes himmelflugt, denne adskillelse mellem teori og praksis, som den hierakisk opadstigende borgerklasses videnskabsideologi – det positivistiske videnskabsideal – reagerede imod. Og dette ideal, som udvikledes omkring begyndelsen af det attende århundrede – altså endnu mens Fyrsten havde den politiske magt – var derfor gennem sin ideologi og empiri med til at skabe de objektive og subjektive betingelser for opløsningen af det feudale samfund.

Det positivistiske videnskabsideal indeholdt den revolutionerende idé, at videnskaben skulle være nyttig for samfundet, at videnskaben skulle kontrollere naturen og virke for menneskets frigørelse fra materiel

og social nød. Men samtidig var den tids videnskabsmænd og filosoffer, som f.eks. renaissancefilosoffen Bacon, bevidste om, at viden gav magt, at viden om virkeligheden var et våben imod en overlevet samfundsform, som ydermere var en bremse på den videnskabelige vækst.

Selv om den videnskabelige doktrin var idéen om sandhedens og kundskabens værdi "i sig selv", betød dette ikke en afsværgelse af videnskabelig praksis, men var nærmere at opfatte som en ideologisk forsvarsposition, indtaget og vendt mod den religiøse metafysiks dominerende indflydelse på videnskaben.

Omvendt virkede teserne om sandhedens og kundskabens værdi "i sig selv" og den "frie" forskning progressivt, inspirerende og nyskabende ved at antyde, at ingen videnskabelige forskningsemner i princippet var mere rigtige eller ophøjede end andre.

Den positivistiske videnskab søgte hermed at nedbryde det metafysiske elfenbenstårn, det metafysiske babelstårns rækken ind i himlen, gennem en praksis som hentede sine emner i den samfundsmæssige virkelighed eller i naturen. Det positivistiske ideal var derfor langt bedre stillet i dette videnskabelige opgør, fordi dette ideal havde konsekvenser i praksis, mens den religiøse metafysik højst kunne bestemme placeringen af Gud og verdensåndens væsen.

Forskningsemnerne blev altså i en vis forstand proletariserede og rettet mod materien, og den positivistiske videnskab blev derigennem et vigtigt led i borgerskabets kamp mod Fyrsten og hans allierede – først og fremmest kirken.

Den absolutte adskillelse mellem teori og praksis blev med andre ord kættersk anfægtet af det positivistiske videnskabsideal for først at blive endeligt brudt med den borgerlige revolution – ved borgerskabets overtagelse af den politiske magt.

Dette virkede igen accellererende på videnskabens frigørelse fra religionen, og naturvidenskabernes opblomstring blev et vigtig våben i den ideologiske og praktiske befæstning af borgerskabets endnu usikre politiske position og i udviklingen af samme klasses produktivkræfter. Naturviden-

skaberne blev så at sige teorien om den borgerlige praksis. Videnskabens frigørelse og bourgeoisiets opstigen betingede gensidigt hinanden – udviklingen af produktivkræfterne var ikke mulig uden tekniske og videnskabelige fremskridt, og omvendt. De indledende stadier i den kapitalistiske økonomis udvikling blev således en drivkraft for den videnskabelige udvikling.

"Bourgeoisiet kan ikke eksistere uden uafadeligt at revolutionere produktionsmidlerne og altså også produktionsforholdene, det vil igen sige samtlige sociale forhold. For alle tidligere industrielle klasser var det derimod den første eksistensbetingelse at beholde den gamle produktionsmåde uforandret. De stadige omvæltninger i produktionen, de uafbrudte rystelser af alle sociale tilstande, den evige usikkerhed og bevægelse udmærker bourgeoisiets tidsalder frem for alle andre. Alle faste, indgroede forhold med tilhørende ærværdige forestillinger og meninger bliver opløst, og de nye, der dannes, bliver forældede, inden de kan nå at stivne. Alt fast og solidt fordufter, alt helligt bliver klædt af, og menneskene bliver endeligt tvunget til at se nøgternt på deres stilling i tilværelsen, på deres indbyrdes forhold". (Marx – Engels: Det kommunistiske partis manifest, 1848).

Når man betragter universitetet og forskningen i denne sammenhæng, bliver det naturligvis indlysende, at man ikke kan tale om universitetets "autonomi" og forskningens frihed, som om universitetet svæver i et socialt vacuum. Videnskabens udvikling er nøje forbundet med den samfundsmæssige udvikling, og frihedsprincipets gyldighed vil derfor til enhver tid være afgrænset af den herskende classes ideologiske og praktiske interessefelt. Det må til enhver tid gælde, at det er med udgangspunkt i den samfundsmæssige virkelighed, i den samfundsmæssige produktionsmåde, at teserne: "universitetets autonomi", "forskningens frihed", og videnskabens og kundskabens "værdi i sig selv", skal analyseres, for kun derigennem findes kundskaben om tesernes samfundsmæssige funktion.

At det ikke desto mindre er lykkedes at opretholde disse dogmer helt frem til idag, hænger for det første sammen med, at borgerskabets samfundsmæssige frigørelse faktisk afstedkom en videnskabelig frigørelse, og for det andet skyldes det, de forudsætninger den opstigende klasse havde for at kunne fremstille sine specielle interesser som almene interesser og sin specielle frigørelse som en almen frigørelse.

Men i virkeligheden var frigørelsen kun af materiel art og kun vundet på bekostning af andres materielle nød, fremtvunget ved imperialistisk udbytning, en udbytning, hvor de af videnskaben producerede produktivkræfter spillede en væsentlig og "effektiviserende rolle".

Det såkaldt menneskelige blev ladet i stikken, eller i det mindste begrænset til en stadig mere monopoliseret borgerklasse. Den liberalistiske progressivitet og relativitet kom således kun til at gælde for visse dele af det materielle liv, mens den menneskelige frigørelse, som proklameredes på det feudale samfunds ruiner, afløstes af nye absolutter, af den historiske absolutismes ideologi, af en hidtil ukendt udbytning og ensretning.

Det er disse absolutter, som i de senere stadier af det kapitalistiske samfunds økonomiske udvikling har medført en kvalitativ ændring i universitetets samfundsmæssige placering.

Mens kapitalens vækst tidligere var en spore for den videnskabelige udvikling og nyinding, er denne samme kapital vækst nu ved at blive en hæmsko.

Mens de to partnere under den kapitalistiske konkurrenceøkonomis udvikling var ligestillede, mens deres frigørelse gensidigt forudsatte hinanden, så er det på produktivkræfternes nuværende udviklingsniveau, blevet en nødvendig betingelse for kapitalens fortsatte formering, at den videnskabelige udvikling underlægger sig dens krav.

Med andre ord: Den i feudalsamfundet eksisterende hierakiske opdeling af forskningsemner og videnskabelig metode efter grad af himmelsk ophøjethed, blev nedbrudt for altså nu igen at opstå under forhold, hvor videnskabelig frugtbarhed bedømmes efter grad af evne til kapitalformering.

Videnskaben underlægges da kapitalen som produktivkraft, og "akademikeren" eller "teknikeren" bliver selv en vare, og må derfor sælge sin arbejdskraft på kapitalens betingelser. Dette forhold kan kaldes "arbejderklassens opstigen" eller "akademikernes proletarisering" – alt efter behov eller temperament. Det virkelige resultat forbliver i hvert fald uændret:

Universitetet forvandles til det borgerlige samfunds kundskabsfabrik, hvis produkter dels skal tjene til en fortsat udvikling af produktivkræfterne, og dels skal tjene til de næværende produktionsrelationers opretholdelse.

Kapitalens krav har med andre ord, tvunget videnskaben til en ensidig stillingtagen i klassekampen, og gennem forskning forsyner denne frie videnskab den herskende internationale borgerklasse med ideologiske og praktiske undertrykkelsesmidler. Den tidligere revolutionære positivistiske videnskab er nu selv fanget af sin egen ukritiske empiri og ahistoriske orientering, og fra at være frigørende, fra at være naturkontrollerende, har denne videnskab udviklet sig til at blive en kontrol af menneskelig adfærd.

Den ukritiske positivisme har røvendt sig selv og trukket os med i dybet. Der går et bureaukratisk – teknokratisk spøgelse gennem Verden.

Under denne tvangsmæssige opretholdelse af de nuværende produktionsrelationer kan både den videnskab, der søger en fortsat udvikling af produktivkræfterne, og den videnskab, der tjener til de nuværende produktionsrelationers bevarelse, opfattes som en produktivkraft, hvis udvikling – styret af monopolerne – skal tjene en evig produktionsstigning. I den hellige, evige og almindelige produktionsstignings navn må mennesket kontrolleres og dets behov undertrykkes for at alle kan få del i, en graderet del i den stigende "levestandard".

Det irrationelle forhold, der udtrykkes med denne modsigelse, kan ganske kort konkretiseres således:

Med en produktionsstigning menes en "produktionsforøgelse", hvor produktionen af børnehaver og bankpaladser, smør og afmagrinspiller, lægehjælp

og håndgranater, reklamemanipulation og ... (hvor er modstykket – forbrugeroplysning?) vejer lige meget. Det er en "produktionsforøgelse", der er unddraget menneskelig kontrol hvorved "levestandarden" blot bliver et tilfældigt biprodukt. En "levestandard", der kun forøges ved at forøge tempoet, konkurrencen og undertrykkelsen på arbejdspladserne (f.eks. MTM – systemerne ¹⁾), en "levestandard", der skaber søvnløshed, mavesår og stress i en tilstand af ulykkelig individuel overflod og kollektiv forarmelse.

I disse herskende forholds, i denne samfundsmæssige virkeligheds stadig mere uundvigelige kravts tjeneste sidder de "frie" videnskabsmænd og pusler træt med deres fremmedgjorte videnskab, og i mekanisk håbløshed doceres denne menneskelige forarmelse videre til næste generation.

Efter frigørelsen og fornyelsen under det feudale samfunds sammenbrud, ligger det "autonome" universitet nu føjeligt og fuldmodent, men fantasiløst, og veksler sit videnskabelige blod og vandbaggelser med dette borgerskabs stadig mere irrationelle praksis.

Der går et forarmelsens spøgelse gennem Verden.

Objektivt set har autonomiforestillingen aldrig været andet end et dogme, en partikulær sandhed, opretholdt i og afgrænset af den herskende classes interesser og alment udbredt under dens autoritets fornuftsflammen de indflydelse. Det gælder og gjaldt i såvel det feudale som i det kapitalistiske samfund. Dog har dogmet været brugt som et politisk frigørende middel i overgangen mellem de to samfundsformer, men kun i den politiske agitations tjeneste.

I det feudale samfund var universitetet virkeligt autonomt, men det var en fiktiv autonomi, som kun beroede på en fuldstændig adskillelse af videnskab og samfundsmæssig praksis. En adskillelse, som netop var betingelsen for opretholdelsen af det fyr-

¹⁾ MTM: metode tids måling – et rationaliseringspåfund til nedsættelse af "unødvendig" produktionsspild. I Kiruna kaldes MTM UMS, men indholdet er det samme.

stelige aristokratiske magt, idet dets herredømme uforstyrret kunne fortolkes som et jordisk udtryk for guddommeligt vilje og satanisk modvilje. (I det zarristiske Rusland var naturvidenskaben undertrykt lige frem til 1917, med enkelte periodiske undtagelser under kortvarig reformiver).

I det borgerlige kapitalistiske samfund blev det derimod den nære sammenhæng mellem teori og praksis, mellem ideologi og virkelighed, der betingede universitetets autonomi. Men det var en virkelig kvalitativ ændring – universitetets autonomi var borgerskabets samfundsmæssige frigørelse, ligesom universitetets langsomme forstening og forrådnelse er borgerskabets historiske fuldbyrdelse. Eller abstrakt:

Hvor produktivkræfternes udvikling er så stærkt fremskreden at yderligere udvikling hæmmes, bliver det ensbetydende med tiltagende menneskelig undertrykkelse på grund af de fikserede produktionsrelationer.

De subjektive betingelser for denne erkendelse, som er en nødvendig betingelse for dogmets nedbrydelse, er imidlertid først blevet etableret i forbindelse med studenteroprørets frigørelse fra den autoritetsbestemte fornuft, en fornuft som pr. definition er ligefrem proportional med graden af ophøjethed i universitetshierakiet, og som følge deraf er fuldstændig irrational og uvidenskabelig.

Fra begyndelsen af var denne nedbrydende bevægelse ret "idealistisk", idet den i det væsentligste bestod i en reaktion vendt imod det åbenlyse modsætningsforhold mellem på den ene side grundlæggende idealer om den frie idealistiske forskeruddannelse, og på den anden side den samfundsmæssige virkelighed udtrykt ved "professorvældet" og det frigide bureaukratis kontrolmekanismer – nødvendiggjort af borgerskabets krav om effektivitet og kontrol, til fremme af borgerskabets egen praksis og ideologiske behov.

I starten rettede oprøret sig primært mod undervisningens form og først senere, da det viste sig, hvor svært det var at få gennemført demokratiseringskravet, erkendtes den nære sammenhæng mellem form og indhold, som

igen er en nøje afspejling af det omgivende samfunds form og indhold, af dette samfunds magtstruktur og ideologi.

Efter erkendelsen af autonomiprincippets umulighed, efter erkendelsen af den nære sammenhæng mellem på den ene side forskning og uddannelse og på den anden side den samfundsmæssige praksis, som består og som nødvendigvis må bestå, såfremt videnskaben ikke skal sværme ud i en verdensfjern metafysik (herunder rituel empirisme), så er forestillingen om, at den højere uddannelse skulle (burde) være en idealistisk forskeruddannelse smidt på lossepladsen som ubrugeligt tankegods, der kun tjener til at sløre den virkelige sammenhæng. Og dermed er den førstnævnte "modsætning" mellem idealerne og den hårde bureaukratiske virkelighed ikke mere gyldig.

Det drejer sig ikke om en modsætning mellem nogle idealer og virkeligheden, det drejer sig om en virkelig modsætning:

Samtidig med at kundskabsudviklingen underlægges borgerskabets irrationelle produktionsforøgelse og akademikeren underlægges kapitalen som arbejdskraft, så tvinges han stadig til, at anvende sin skabende energi til at udvikle den videnskab, hvis praktiske anvendelse beforder denne underlæggelse. Kort sagt: han tvinges til at arbejde mod sig selv, og det har hidtil kun været muligt under bureaukratisk tvang.

Med denne indsigt har studenteroprøret forladt det snævre intrauniversitære "student as such" perspektiv og fået et virkeligt politisk revolutionært perspektiv i erkendelsen af, at en ny videnskabelig frigørelse kun er mulig i snæver forbindelse med en ny samfundsmæssig frigørelse og praksis – lønarbejderklassens, hvis frigørelse er "akademikerens" egen frigørelse.

Et bidrag til denne menneskelige frigørelse, om end et begrænset bidrag, vil være en politisering af universitetet, såvel i praksis som i teori, såvel objektivt som subjektivt.

En politisering, som tager samfundsbildningerne og dermed den menneskelige bevidstheds historiske betingethed som sit grundlæggende udgangspunkt, og som følgelig derfor må forkaste den historiske og liberalistiske absolutisme.

Hvad der her gælder for den menneskelige bevidstheds relativitet, kan overføres på videnskabsideologier, og et vigtigt våben i politiseringen bliver da at afsløre det positivistiske videnskabsideals samfundsmæssige funktion, såvel ideologisk som

Sorteper

VINGÅRDSSTRÆDE 13

1070 Kbh. K. Tlf. By 1171.

åbner med:

blade, tidsskrifter, engangspublikationer, bøger, plakater og andet fra oprørets fronter.

Vi vil samle og formidle nogle af de visioner og teoretiske eller praktiske informationer, der udvikles i de mange forskellige og fra hinanden isolerede grupper indenfor "oprøret".

Vi vil meget gerne i kontakt med alle, der har materiale af en eller anden art.

SE NED – efter kl. 11.

kærlig hilsen

erik, bolette og kjeld.

praktisk leverandør af anvendelige forskningsresultater – forskningsresultater, der har haft til resultat, at videnskaben er blevet underlagt kapitalens behov, at den napalm, som var tiltænkt vietnameserne, nu kastes på positivismens svedne bag.

En politisering, som søger at skabe alternative videnskabsidealer, forskningsstrategier og forskningsemner, og som må stå i forbindelse med den undertrykte klasses politiske praksis, der er rettet mod manipulation og umenneskeliggørelse.

En politisering, som ideologisk og praktisk bekæmper: "Den egoistiske tankegang, ved hjælp af hvilken I (borgerklassen) forvandler jeres produktions- og ejendomsforhold fra historiske, forbigående forhold, der skifter med produktionens udvikling, til evige natur- og fornuftlove, den deler I med alle de herskende klasser, der er gået under. Hvad I forstår, når det drejer sig om den anti-ke ejendomsret, hvad I forstår, når det drejer sig om den feudale ejendomsret, det overer I ikke at forstå, så snart det drejer sig om den borgerlige ejendomsret." (Karl Marx – F.Engels: "Det kommunistiske partis manifest", 1848).

Peter Søndergård

POST SCRIPTUM:

Efter udarbejdelsen af dette manifest, har det vist sig, at fremstillingen ikke dækker en enig redaktionsopfattelse af, hvordan et manifest bør være. Ovennævnte artikel er derfor signeret af den hovedansvarlige og ikke med et "red".

Manifestet bringes udfra et debatsynspunkt. Det kan ofte virke mere stimulerende med ufærdige udkast og kontroversielle fremstillingsformer end, at alt tilsyneladende klapper og er klart – er fikst og færdigt. Manifestet skal hermed opfattes som en introduktion til en forhåbentlig fyldig og meningsfuld debat, hvori vi håber alle vil deltage og ikke lade sig bondefange af det allerede skrevne og de deri indholdte premisser. Peter Søndergård.